

Nyt fra ringmærkningen i Nordvestjylland

Af Jan Salmonsens

I femårsperioden 2016 – 2020 er der i Nordvestjylland blevet ringmærket i alt 78.281 fugle, fordelt på 155 arter/racer. I perioden er der tilkommet to arter, som gruppen ikke tidligere har mærket, nemlig Kærløber og Himalayasanger (som tidligere hed Humes Sanger).

Ringmærkningsgruppen har siden 1972 ring-

mærket næsten 512.000 fugle i Nordvestjylland, fordelt på 233 arter/racer. Dertil kommer et ret stort antal på Færøerne og et mindre antal på Grønland.

De hyppigst mærkede fugle i Nordvestjylland fremgår af tabel 1, og disse 20 arter/racer udgør 71% af alle mærkninger. At den nordlige

Art	2016	2017	2018	2019	2020	I alt
Gærdesmutte	392	367	441	392	445	2037
Jernspurv	605	719	584	514	644	3066
Rødhals	619	509	577	734	837	3276
Solsort	516	342	457	306	415	2036
Rørsanger	686	481	579	784	630	3160
Munk	842	404	721	1033	1032	4032
Gransanger	741	514	433	899	764	3351
Løvsanger	554	489	589	1128	778	3538
Fuglekonge	2969	885	673	570	1445	6542
Blåmejse	1087	690	1033	742	850	4402
Musvit	1289	679	1058	587	814	4427
Bogfinke	500	404	498	458	457	2317
Kvækerfinke	234	205	581	261	98	1379
Grønirisk	589	341	492	372	602	2396
Gråsisk	187	210	609	26	38	1070
Gråsisk, Lille	44	108	240	320	305	1017
Gråsisk, Nordlig	741	1432	2194	466	24	4857
Dompap, Lille	191	163	225	176	253	1008
Rørspurv	432	461	264	479	303	1939
Øvrige arter	5346	3610	4468	4487	4520	22431
I alt	18564	13013	16716	14734	15254	78281

Tabel 1. De hyppigst ringmærkede arter samt total 2016 – 2020.

Stor Tornskade fanges tilfældigt og fåtalligt i vinterhalvåret, typisk ringmærkes der 0 – 2 fugle årligt. Bemærk den nedadbøjede næbspids, som virkelig er spids, og som fuglen benytter til at fastholde byttet, der for eksempel kan bestå af biller eller mus.

Foto: Jan Salmonsens.

Gråsiken er på listen, skyldes invasionen af Gråsiken (og Hvidsiken) i vinteren 2017-18. Ellers ville Fuglekonge, Blåmejse, Musvit og Munk toppe listen.

I den anden ende af skalaen findes 17 arter, hvoraf der kun er mærket en enkelt fugl. Det er nogle sjældne arter (Lille Rørsanger, Østlig Gærdesanger, Himalayasanger og Schwarz Løvsanger) samt arter, som kræver en særlig og målrettet indsats eller projekt, (f.eks. Klyde, Vibe, Tinksmid, Stormmåge, Bjerglærke og Snespurv).

Blandt de ringmærkede fugle er der af og til no-

Art	2016	2017	2018	2019	2020	I alt
Rødben, Islandsk	1	0	1	0	0	2
Stenpikker, Grønlandsk	0	0	3	0	1	4
Vindrossel, Islandsk	1	0	0	1	2	4
Græshoppesanger	1	1	2	0	1	5
Lille Rørsanger	1	0	0	0	0	1
Drosselrørsanger	0	0	0	0	2	2
Høgesanger	2	0	2	2	5	11
Gærdesanger, østlig	1	0	0	0	0	1
Fuglekongesanger	0	0	0	1	1	2
Hvidbrynet Løvsanger	19	3	15	7	25	69
Himalayasanger	0	0	1	0	0	1
Schwarz Løvsanger	0	1	0	0	0	1
Brun Løvsanger	0	0	3	0	1	4
Gransanger, Sibirisk	0	3	0	6	1	10
Rødtoppet Fuglekonge	8	13	4	5	4	34
Hvidsiken	24	15	14	0	1	54
Kamindompap	2	0	2	1	1	6
Dværgværling	1	0	0	1	0	2

Tabel 2. Sjældnere arter og racer ringmærket 2016 – 2020.

get usædvanligt. I tabel 2 er der en oversigt over mærkede arter og racer, som kun forekommer fåtalligt. Der har nogle af årene været usædvanligt mange Hvidbrynet Løvsanger, med rekord på hele 25 fugle i efteråret 2020. Til gengæld har arten svigtet totalt i Nordvestjylland i 2021.

Tornsangeren er en almindelig yngle- og trækgæst, og i Nordvestjylland ringmærkes der normalt 3-400 eksemplarer årligt.

De danske fugle overvintrer i Sahelregionen i det vestlige Afrika. Kendes på den brunlige ryg, lyse ben samt den hvide strube med klar kontrast til kindens farve.

Foto: Jan Salmonsens.

Stor Flagspætte, her en gammel han, som kendes på den røde nakkeplet. Hunnen har ikke rødt på hovede eller nakke. Ungfuglene har rød isse.

Foto: Jan Salmonsens,

Udvalgte arter og projekter

Der har i de seneste år været fokus på ringmærkning af vadefugle og terner, især ved natfangst af rastende fugle på Agger Tange. Der er således i alt blevet ringmærket 846 vadefugle, heraf 119 Islandsk Ryle, 231 Almindelig Ryle, 62 Lille Kobbersnepe og 100 Stenvender. Derudover er der mærket 967 Splitterne, 891 Fjordterne, 150 Havterne, 42 Dværgterne og 2 Sortterne.

Ved særlige projekter er der mærket 268 Skestork, 510 Slørugle, 187 Ride og 278 Vende-hals.

I rørskoven ved Tømmerby Fjord har der siden 2016 været foretaget systematisk ringmærkning i sommerperioden efter konceptet Constant Effort Site (CES). I tabel 3 er der en oversigt over antal nymærkede rørskovsfugle i de enkelte år.

	2016	2017	2018	2019	2020
Sydlig Blåhals	15	16	7	12	5
Rørsanger	222	191	195	213	211
Sivsanger	47	59	23	67	65
Skægmejse	48	108	123	122	49
Rørspurv	228	233	114	232	99

Tabel 3. Antal nymærkede rørskovsfugle ved CES Tømmerby Fjord.

Figur 1. Antallet af ringmærkede Gransanger og Løvsanger fra 2012 – 2020.

Der håndteres et betydeligt større antal fugle i området, idet genfangster (fugle mærket tidligere år) ikke er medtaget på listen.

I "gamle dage" fangede gruppen betydeligt flere Løvsangere end Gransangere. I perioden 1972 – 1997 udgjorde Gransangeren kun 13% af fangsterne af de to arter. I perioden fra 1998 – 2011 var andelen af Gransanger steget til 43%, og som det fremgår af Figur 1 har der i de seneste år været fanget stort set lige mange af de to arter. I årene 2014, 2016 og 2017 har Gransangeren været mest talrig.

En mærkelig Løvsanger

Den 13. maj 2021 blev der i Klitmøller fanget en Løvsanger med stærkt afvigende farver – generelt usædvanligt lys. Fuglen blev derfor

tjekket grundigt, men efter vingeformlen, så kunne det kun være en Løvsanger. Mistanken faldt derfor på, at der kunne være tale om en fugl af den østlige underart Yakutensis, som findes i det østlige Rusland. Det besluttedes derfor at gemme et par småfjer til evt. DNA-analyse. Yakutensis gennemfører i øvrigt et rekordlangt træk på mindst 13.000 km fra det østlige Sibirien til det østlige Afrika. Derfor skal en sådan fugl ikke komme meget ud af kurs, før den kunne havne i Vesteuropa.

Henrik Haaning Nielsen lavede efterfølgende en grundig gennemgang af viden om de tre racer af Løvsanger, og desværre viste det sig, at man ikke på DNA kan kende forskel på Yakutensis og underarten Acredula, som også kan være temmelig lys, og som findes i Norge, Nordsverige, Finland, Baltikum og Rusland.

Den underligt farvede Løvsanger fra Klitmøller. Bemærk fraværet af de grønne og gullige farver, som ellers er karakteristisk for Løvsangere. Foto: Jens Jørgen Andersen

Gruppen har til og med 2020 ringmærket 60 Nat-ravne. Her ses yderligere et eksemplar, som blev ringmærket på Myrupgård den 5. september 2021. Bemærk fuglens store øjne og det enorme gab, som gør det muligt at fange store insekter som natsværmere. Foto: Jan Salmonsén.

Der kan ikke drages en endelig konklusion, men fuglens vingelængde kunne tyde på, at der var tale om en *Acredula*. Henriks vurdering kan findes under nyheder den 23. maj 2021 på <https://beta.netfugl.dk/>

Udvalgte genmeldinger

Nedenfor gengives et udpluk af de omkring 1.000 genmeldinger, som gruppen har modtaget i de sidste par år.

Gruppen har til og med 2020 ringmærket 436 unger af *Skestork* på Vår Holm i Limfjorden og på Høje Sande i Ringkøbing Fjord. Fuglene er mærket med store, kikkertlæsbare ringe, hvilket giver utrolig mange aflæsninger, og vi kan nu se, at trækruten går ned langs Vesteuropas kyst til det vestlige Afrika, samt at overvintringen især sker i området fra det sydlige Frankrig til Vestafrika.

En *Sølvmåge*, der blev ringmærket som redeunge på Rønlands Sandø ved Harboøre i 1992, blev i september 2021 skudt i Holstebro, hvor den var blevet 29 år og to måneder gammel. Dermed var den tæt på at nå aldersrekorden, som er over 31 år.

En *Ride*, ringmærket i 2016 som redeunge i Bretagne, Frankrig, blev i sommeren 2021 aflæst i ynglekolonien på Bulbjerg.

Splitternet ringmærkes nu med ringe, som forholdsvis nemt kan kikkert aflæses, og det giver mange aflæsninger. Således har vi bare i 2020-2021 modtaget i alt 268 aflæsninger, heraf er 16 fra Sydafrika og 1 fra Guinea Bissau. På trækket følger fuglene normalt Atlanterhavskysten. En enkelt fugl er dog i august 2020 blevet aflæst ved bunden af Adriaterhavet, tæt på grænsen mellem Italien og Slovenien.

En ung *Stenvender* blev i august 2019 ringmærket på Agger Tange, og den 27. november

Figur 2. Fund af *Skestork*, som er ringmærket i Danmark (Kort fra Dansk Trækfugleatlas).

2021 blev den aflæst via et foto i Milwaukee, Wisconsin, USA, dvs. på den sydvestlige side af De Store Søer, 6.465 km fra mærkningsstedet. Fuglen har formentlig i 2021 befundet sig på artens ynglepladser i tundraen i Grønland eller det østlige Canada. Det er det første genfund af en dansk mærket Stenvender på den anden side af Atlanten!

En ungfugl af Rødrygget Tornskade. De udflyjende unger følges tilsyneladende ad i en familiegruppe i den første tid. Hvis man fanger én unge, så er der stor sandsynlighed for, at man inden for kort tid fanger flere ungfugle og evt. én eller begge forældrefugle. Gruppen har indtil videre ringmærket ca. 200 Rødrygget Tornskade. Vi har endnu ingen genfund i udlandet, men det vides, at østdanske fugle overvintrer i området ved Tanzania, Zambia og Congo. Foto: Tage Leegaard.

En Vendehals blev ringmærket som redeunge ved Borris i juni 2020, og på den sidste dag i august 2020 blev den kontrolleret af en ringmærker ved Donges, Frankrig, tæt på Loire-flodens udmunding. Det er det vestligste fund af en dansk ringmærket Vendehals.

Trods sin beskedne størrelse, så kommer Gærdesmutten vidt omkring. Inden for de sidste to år har vi fået gemeldt Gærdesmutter fra henholdsvis det nordlige Frankrig, fra Mecklenburg-Vorpommern samt fra den lille ø Lågskär syd for Ålandsøerne, Finland. I samme periode har vi aflæst en norsk ringmærket fugl.

Den sydlige race af Blåhals genindvandrede i Danmark for omkring 30 år siden, først til Sydvestjylland. Derfra har den spredt sig, og er nu en forholdsvis hyppig ynglefugl ved blandt andet Ove Sø og Vejlerne. Den sydlige race kendes på, at hannen har en hvid halsplet midt i det store blå felt, mens den nordlige race har en rød plet i det blå. I 2019 fik vi det første udlandsfund af en dansk ringmærket Sydlig Blåhals. En ung fugl blev ringmærket ved Ove Sø den 17. juli 2019, og 44 dage senere blev den aflæst af en ringmærker i det sydvestligste Frankrig, 1608 km fra mærkningsstedet. Racen formodes at overvintrer ved det vestlige Middelhav eller i det vestlige Afrika.

Denne unge Sydlig Blåhals blev den første dansk ringmærkede, som blev genfundet i udlandet. Her fotograferet ved ringmærkningen i Istrup ved Ove Sø i juli 2019. Foto: Tage Leegaard.

En Solsort, ringmærket i Hundborg den 10. marts 2020, blev 1 år og 14 dage senere fundet dræbt af et dyr 907 km nordøst for Hundborg, nemlig ved Ulvila i det sydvestlige Finland. Ret usædvanligt, så er det det eneste udlandsfund af vores solsorte i de sidste to år.

Rigtig mange af de skandinaviske Vindrosler passerer Nordvestjylland undervejs til og fra overvintringsområderne i Vesteuropa og Stor-

britannien. En af disse fugle blev fanget ved Myrupgård på forårstrækket den 12. april 2020. Den var ringmærket i Worcestershire, Storbritannien den 8. november 2018, 910 km sydvest for Myrupgård.

Den 23. april 2020 blev der ringmærket en Ringdrossel ved Myrupgård. Det var en gammel hun. Blot 8 dage senere omkom den ved at flyve i et vindue i Fyresdal, Telemark, Norge. Det er blot den tredje danske Ringdrossel fra Norge, og den første siden 1973.

Ved regelmæssige fangster i rørskovene får vi indblik i rørsangernes liv. Ved Ove Sø er der aflæst en hollandsk ringmærket Rørsanger både den 14. august 2020 og den 16. august 2021. Fuglen er ringmærket som en ung fugl i august 2010, og var ved den seneste aflæsning 11 år gammel. Hvis den viser sig igen i 2022, så

*Bynkefuglen er efterhånden en fåtallig ynglefugl i Nordvestjylland. Gruppen har ringmærket under 250 fugle siden 1972, og der er ingen udlandsfund af disse. Her ses to fugle i Istrup ved Ove Sø.
Foto: Tage Leegaard.*

har vi vist en aldersrekord for Rørsanger. Ved Tømmerby Fjord har vi haft fornøjelsen af en spansk ringmærket Rørsanger, som vi har aflæst i maj, juni, juli og august 2020 samt i maj 2021, så det må være en lokal ynglefugl.

I modsætning til de fleste danske ynglefugle, så trækker Sivsangeren ikke mod sydvest. Trækket foregår derimod sydligt, tilsyneladende over en lidt bred front, med flest aflæsninger i Italien og Slovenien. Arten overvintrer i Afrika, men der er endnu ingen vinterfund af danske fugle. En Sivsanger mærket ved Ove Sø i august 2020 blev i april 2021 aflæst af en ringmærket på Korsika. Det var det første fund af en dansk mærket Sivsanger fra øerne i det vestlige Middelhav.

Igen har vi haft eksempler på lynhurtige Fuglekonger. En Fuglekonge blev mærket den 8. oktober 2020 på Shetland, og blot 2 dage senere blev den genfanget i Glæde (afstand 686 km). En anden Fuglekonge blev mærket i Hanstholm den 12. oktober 2020, og 4 dage senere blev den genfanget ved Groningen, Holland (afstand 442 km).

En Gransanger blev mærket ved Málaga i Spanien i december 2019, så den har formentlig overvintret i det sydøstlige Spanien. Fuglen blev aflæst i Hanstholm den 28. maj 2020. På dette sene tidspunkt har den enten slået sig ned som ynglefugl, eller været på vej længere nordover.

Brun Løvsanger er en meget sjælden gæst i Danmark, hvor den ses om efteråret. I Nordvestjylland er der siden 1972 kun fanget 7 eksemplarer, heraf blev de 3 fanget i 2018. Den 12. oktober 2020 blev en Brun Løvsanger ringmærket på Agger Tange. Der var selvsagt en begivenhed, som næsten blev helt uvirkelig, da fuglen blev fanget samtidig med en næsten lige så sjælden Fuglekongesanger. Endelig skete der 41 dage senere det helt utrolige, at den Brune Løvsanger blev genfanget i West-Vlaanderen i Belgien, 682 km fra Agger Tange. Dermed fik vi den allerførste danske genmelding af denne spændende sibirisk/østasiatiske art.

Agger Tange den 12. oktober 2020. To sjældne fugle på samme tid. Til venstre en Brun Løvsanger, som i november blev genfanget i Belgien. Til højre en Fuglekongesanger, som kendes på de to vingebånd, kraftig øjenstribе og den gule issestribе, som netop kan anes fra denne vinkel. Foto: Jens Jørgen Andersen.

I oktober 2020 blev der fanget en norsk ringmærket Stillits i Jestrup. Den var blevet mærket 23 dage tidligere på Karmøy, Rogaland, 319 km nordvest for Jestrup. Det er den første norske fugl, som er fundet i Danmark.

Det første fund af en dansk ringmærket Grønsiken i Tjekket blev gjort i marts 2021. Fuglen var mærket i Tved i marts 2020. Grønsikener kommer generelt langt omkring, og der er mange genfund fra Skandinavien samt Vesteuropa. Fuglen fra Prag er det næst østligste fund i landene syd for Danmark.

Trækfugleatlas

Mange europæiske lande har på baggrund af ringmærkningsdata samlet deres viden i nationale trækfugleatlas. Det danske atlas udkom i

2006, og opdaterede data kan nu findes på en hjemmeside.

Siden 2018 har der været arbejdet på at samle viden fra alle ringmærkningsstationer i Europa, og i løbet af 2022 forventes, at der kommer et online trækfugleatlas: Eurasian African Bird Migration Atlas.

*forfatterens adresse:
Mads Posts Vej 5, Klitmøller
salmonsens@pc.dk*

Et par nyttige hjemmesider, hvor du kan finde oplysninger om fuglearternes træk:
Dansk Trækfugleatlas dk.birdmigrationatlas.dk
Norsk Gjenfunnsatlas: must.ringmerkning.no